

234. Bijbelstudie over DE GOLANHOOGTEN DEN GOLAN HEI KONTREN RAMAT HAGOLAN רמת הגולן

Deel 1: Bashan

Sinds de val van het Syrische Assad-regime en de machtsovername door de rebellen zijn de Golanhoogten weer regelmatig in het nieuws gekomen doordat Israëlische troepen in december 2024 strategisch belangrijke posities hebben ingenomen binnen en buiten de gedemilitariseerde bufferzone alsook door het verzoek van de lokale druzenbevolking om zich bij de staat Israël te mogen aansluiten. In de linkse leugenmedia met de NOS voorop heeft men het consequent over de “door Israël bezette Golanhoogten”, ook als daar het Israëlische gedeelte van de Golan mee bedoeld is, maar laat mij vanuit bijbels oogpunt gezien heel duidelijk daarover zijn: in G'ds ogen zijn de gehele Golanhoogten net zo Israëlisch als de Veluwe Nederlands, het Zwarte Woud Duits en Marowijne Surinaams is! En dat nu ook het oostelijke gedeelte van de Golanhoogten om strategische redenen in Israëlische handen kwam en daarmee met het westelijke gedeelte herenigd is, werd al duizenden jaren geleden door de profeet Jeremia voorspeld. Ik zal daar straks nader op ingaan.

Ik heb er in mijn studies van het afgelopen jaar reeds meermaals op gewezen, dat we nu in profetische tijden leven, die eigenlijk al begonnen zijn met de geleidelijke terugkeer van G'ds volk naar het land van hun voorouders (Ezechiël 36 en 37), de stichting van de staat Israël (Jesaja 66:8), het bloeien van de woestijn (Jesaja 39:1) en de vervulling van Psalm 83, die zich voor onze ogen afspeelt. Binnen afzienbare tijd zal ook Damascus verwoest worden (Jesaja 17:1) en de oorlog van Gog en Magog plaatsvinden (Ezechiël 38 en 39). Ik heb daar aparte Bijbelstudies over geschreven. Ook worden wij telkens weer geconfronteerd met de vervulling van Jesaja 5:20, waarin voorspeld wordt dat het goede slecht en het slechte goed genoemd zal worden. Als we het dagelijkse nieuws via betrouwbare bronnen volgen met de Bijbel in de hand, zien we duidelijk om ons heen dat de ene profetie na de andere letterlijk in vervulling gaat.

In één van deze profetieën lezen wij G'ds plechtige belofte, dat Hij Zijn volk weer terug zal brengen naar zijn eigen land, niet alleen naar het gebied van het huidige Israël inclusief Judea en Samaria ten westen van de Jordaan, maar ook naar de gebieden van het toenmalige Israël ten oosten van de Jordaan in het huidige Jordanië en Syrië!

Profetie over de terugkeer naar Bashan

In ירמיהו Yir'm'yahu [Jeremia] 50:19 zegt de Eeuwige: “Ik zal Israël terugbrengen naar zijn woonplaats. Het zal de Karmel en de Bashan [Basan] afweiden en op het bergland van Efrayim [Efraïm] en Gil'ad [Gilead] zal het verzadigd worden!” (Herziene Statenvertaling). Het Boek: “Ik zal Israël weer terugbrengen naar zijn eigen land, naar de vruchtbare velden van Karmel en Bashan [Basan], waar het zijn hongerige maag weer kan vullen op de bergen van Efrayim [Efraïm] en Gil'ad [Gilead]!” Groot Nieuws Bijbel: “Ik zal Israël terugbrengen naar zijn eigen wei. Het zal weer grazen op de berg Karmel en in de weiden van Bashan [Basan]; het zal zich te goed doen in de gebieden van Efrayim [Efraïm] en Gil'ad [Gilead]!” BasisBijbel: “Ooit zal Ik Israël terugbrengen naar zijn weide. Dan zal Israël weer grazen op de Karmel, in de vlakte van Bashan [Basan] en op de bergen van Efrayim [Efraïm] en Gil'ad [Gilead]. Mijn volk zal altijd genoeg te eten hebben!” Bijbel in gewone taal: “En Ik zal de Israëlieten terugbrengen naar hun eigen land. Ze zullen wonen in de vruchtbare gebieden: in het bergland van Karmel en Bashan [Basan], in het bergland van Efrayim [Efraïm], en in Gil'ad [Gilead]!” **Surinaams:** “Èn Mi e tyari a pipel fu Israel go baka na en kondre. Den sa nyan den sani di prani tapu Karmelbergi nanga Basanbergi. Den sa nyan te a sari den ini a bergikontren fu Efraim nanga fu Gilead!” (nieuwe

vertaling) - “*Èn Mi sa tyari Israel kon agen na en tanpresi, èn a sa nyan na tapu Karmel nanga Basan, èn en sili sa feni nofo na tapu a bergi Efraim nanga Gilead!*” (oude vertaling).

De berg Karmel is in Haifa. In de Ottomaanse tijd alsook gedurende het Britse mandaat kwamen vrijwel alle עוליִים olim [terugkerende Joden] via de haven van Haifa het land van hun voorouders binnen. Bashan [Basan] is het erfdeel van de halve stam M'nashe [Manasse] ten noorden en oosten van het Meer van Galilea, waar ook de Golanhoogten, het bijbelse Geshur, en de berg Chermon [Hermon] deel van uitmaken. Het gebergte van Ef'rayim [Efraïm] bevindt zich in Samaria op de zogenaamde Westelijke Jordaanoever en Gil'ad [Gilead] is het erfdeel van de stammen Gad en R'uven [Ruben] ten oosten van de Jordaan. Deze profetie toont dus aan, dat de Eeuwige niet alleen het gebied van de huidige staat Israël inclusief de Westelijke Jordaanoever aan Zijn volk terug zal geven, maar ook de gebieden van de overjoodaanse stammen! Zowel de annexatie van de westelijke Golanhoogten alsook de huidige militaire controle over de oostelijke Golanhoogten en de Hermon zijn derhalve vanuit bijbels perspectief niet alleen legitiem, maar zelfs beoogd en in Jeremia 50:19 door niemand anders dan de Allerhoogste zelf toegezegd! Deze toezegging was het rechtstreeks antwoord op de smeekbede van de profeet Micha om zijn volk uit de ballingschap naar deze gebieden te laten terugkeren.

In מיכה Micha 7:14 vraagt de profeet aan de G'd van Israël: “*Heer, neem Uw herdersstaf en wijs Uw volk de weg. Bescherm ze als Uw eigen kudde, geef ze een schuilplaats in de bossen op de Karmel en volop te eten in Bashan [Basan] en Gil'ad [Gilead], als in vroeger dagen!*” (Groot Nieuws Bijbel). NBV: “*Weid Uw volk met Uw staf, Uw geliefde kudde die eenzaam leeft in het woud, omringd door vruchtbaar land. Mogen ze weiden in Bashan [Basan] en Gil'ad [Gilead], als in de dagen van weleer!*” Bijbel in gewone taal: “*Heer, zorg voor ons. Zorg voor Uw volk, zoals een herder voor zijn schapen zorgt. Laat ons wonen in ons eigen vruchtbare land. Laat ons weer leven in Bashan [Basan] en Gil'ad [Gilead], net als vroeger!*” Petrus Canisius Vertaling: “*Weid met de herdersstaf Uw volk, de schapen, die Uw erfdeel zijn, die eenzaam wonen in het woud: midden op de Karmel. Laat hen grazen in Bashan [Basan] en Gil'ad [Gilead] als in de dagen van weleer!*” **Surinaams:** “*Tyari Yu folku, leki fa wan skapuman e tyari den skapu fu en nanga en tiki. Den skapu fu Yu, di e libi den wawan ini wan busi, nanga bun gron lontu en. Meki den nyan grasi na ini Basan nanga Gilead, leki fa a ben de bifo!*”

In de verzen 15 en 16 antwoordt de Eeuwige: “*Als in de dagen van zijn bevrijding uit Egypte laat Ik dit volk wonderbaarlijke daden zien. De volken zullen het zien en beschaamd staan, beroofd van hun kracht, doof en met de hand op de mond!*” (NBV). **Surinaams:** “*Mi sa meki den si wondru, leki fa a ben de ini den dei, di un ben e hari kmoto na ini Egipti. Den folku o syen te den si dati. Den no o abi krakti moro fu du wan sani. Nanga opo mofo den o tnapu. Den yesi o tapu!*” En in Jeremia 50 gaf Hij in vers 19 de concrete toezegging, dat Hij Zijn volk inderdaad als een kudde schapen weer terug zal brengen naar zijn eigen weide in de vruchtbaarste gebieden van het Beloofde Land: de Karmel, Bashan, het gebergte van Efraïm en Gilead. Is de belofte vervuld in de dagen van de profeet? Nee, maar wij hebben het voorrecht om de vervulling van deze profetie nu in onze dagen te mogen meemaken! Is dat niet heel bijzonder? Wie had ooit gedacht, dat Israëlische militairen na de annexatie van de Golanhoogten nu ook strategische posities in de oostelijke delen van het bijbelse Bashan zouden innemen? De vraag is dan wel tot hoe ver het gebied van Bashan reikt, dat de Eeuwige aan Zijn volk toegezegd heeft. Laten we daarom even kijken wat de Bijbel over Bashan te zeggen heeft.

Bashan, het land van de reuzen

Basan, in het Hebreeuws חבשן haBashan, is de bijbelse naam voor een groot gebied in het noorden van Israël en het zuidwesten van Syrië, dat in het westen wordt begrensd door de Golanhoogten (het bijbelse Geshur), het Meer van Tiberias en de Jordaan, in het oosten door Hawrān [Hauran] en Jabal al-Durūz [het Druzengebergte], in het noorden door de Chermon [Hermon] en in het zuiden door de Yar'muk, de huidige grensrivier tussen Syrië en Jordanië. Het westelijke deel van de Golanhoogten werd door Israël tijdens de Zesdaagse Oorlog van 1967 veroverd en in 1981 officieel geannexeerd. Ondanks het feit, dat deze annexatie in diverse VN-resoluties als een illegale daad werd gedefinieerd en wijdverbreide kritiek op deze stap, tekende de president van de Verenigde Staten Donald Trump op 25 maart 2019 een presidentieel decreet waarin de Amerikanen de Israëlische soevereiniteit over de Golanhoogten

erkennen. Daarmee kwam de westelijke grensregio van Bashan na ruim 2746 jaar formeel weer terug bij Israël en werd de profetie van Jeremia 50:19 gedeeltelijk vervuld.

Bashan is een hoogvlakte op 500-600 meter boven zeeniveau, die reeds in de oudheid als bijzonder vruchtbaar bekend stond en sinds minimaal het vierde millennium v.G.T. bewoond wordt. De vroegste vermelding ervan is te vinden in een Soemerische tekst die uit het derde millennium v.G.T. dateert. Reeds in het Bronzen Tijdperk waren daar nederzettingen, en tot het IJzeren Tijdperk heeft zich hier een intensieve stedelijke cultuur gehandhaafd, waaromtrent archeologische vondsten en schriftelijke getuigenissen ons informeren, want tijdens de late bronstijd wordt Bashan in Egyptische bronnen namelijk al vermeld als zijnde onder de controle van hun rijk. Onder de Akkadische Amarna-brieven uit de 14e eeuw v.G.T., die in spijkschrift op kleitabletten waren geschreven en tot het archief van de farao's Amenophis III en IV hebben behoord, bevonden zich ook brieven van de koning van Ash'tarot. Ash'tarot was de grootste en belangrijkste stad in Bashan. De brief werd naar de farao gestuurd en handelt over het conflict tussen zijn koninkrijk en het koninkrijk Chatzor [Hasor].

Bashan wordt 59 keer vermeld in de Hebreeuwse Bijbel. In דברים D'varim [Deuteronomium] 3:13 lezen wij: *"Bashan [Basan] wordt soms het Land van de Reuzen genoemd!"* (Het Boek). **Surinaams:** *"A heri Basan, disi den ben kari a kondre fu den langaman!"* ofwel: *"Heel Bashan wordt ook wel het Land van de Refaïeten genoemd!"* (NBV). **Surinaams:** *"A heri Basan den e kari a kondre fu den Refaitisma tu!"* Het Hebreeuwse woord, dat in de grondtekst staat en hier zowel met 'Reuzen' als met 'Refaïeten' vertaald wordt, is רפאים Refa'im. Deze abnormaal grote mensen waren de oerbevolking van de Bashan en worden in de Tora voor het eerst genoemd in בראשית Bereshit [Genesis] 14:5. Daar lezen wij in verband met de koning van Elam: *"In het veertiende jaar rukte Kedor'laomer op, samen met de koningen die zijn bondgenoten waren, en zij versloegen de Refaïeten in Ash't'rot Qarnayim [Asterot-Karnaïm]..."* (NBV). Door de vermelding van de Refaïeten, die in Ash't'rot Qarnayim door de binnenvallende koningen ten tijde van Av'raham [Abraham] werden verslagen, wordt er in de Tora voor het eerst op de landstreek Bashan gewezen. Volgens de Bijbel waren deze reuzen echter niet alleen de oorspronkelijke bewoners van Bashan, maar ook van grote gebieden ten zuiden van de Yar'muk. Dat heeft de Eeuwige zelf aan Moshe [Mozes] uitgelegd toen Hij zei: *"Vandaag trek je door Ar heen, het gebied van Moav [Moab]. Je zult dan in de buurt komen van de Amonieten. Bejegen ook hen niet vijandig en daag hen niet uit. Ook van het land van de Amonieten geef ik je niets in bezit; ik heb het aan de nakomelingen van Lot in eigendom gegeven. Ook dat wordt beschouwd als land van de Refaïeten, die daar vroeger woonden; in Amon worden ze Zamzumieten genoemd. Het was een groot en machtig volk van reuzen zoals de Anakieten, maar de Eeuwige heeft hen uitgeroeid, zodat de Amonieten zich meester konden maken van hun land en zich daar in hun plaats konden vestigen!"* (דברים D'varim [Deuteronomium] 2:18-21). **Surinaams:** *"Tide un o hari psa Ar, a kontren fu den Moabitisma. Dan yu o doro pe a kontren fu den Amonitisma e begin. Un no suku trobi nanga den. No feti nanga den tu, bika Mi no gi un no wan pisi fu a kondre fu den Amonitisma. Mi gi en na den bakapikin fu Lot taki na fu den." Sma e si a kondre disi tu leki wan kondre fu den Refaitisma, bika Refaitisma ben e libi fosi drape. Ma den Amonitisma ben e kari den Samsumitisma. A ben de wan bigi èn tranga folku. Den ben langa leki den Enakitisma. Ma Masra ben yagi den, meki den Amonitisma ben kan teki a presi abra fu libi drape!"* Vers 20a in Het Boek: *"Ook dat gebied werd vroeger bewoond door de reuzen..."* **Surinaams:** *"Na fosi ten, langaman ben libi drape..."*

Nadat de zuidelijke delen van hun land door de Amonieten waren veroverd, werd het territorium van de Refaïeten alsook de omvang van dit volk steeds kleiner, totdat er nog maar een paar overblijfselen over waren, waarvan enkelen zoals o.a. Goliath hun toevlucht zochten bij de Filistijnen en de rest in Bashan verbleef. In יהושע Yehoshua [Jozua] 12:4 wordt het koninkrijk Bashan daarom ook wel het 'overblijfsel van de Refaïeten' genoemd: *"Vervolgens het gebied van Og, de koning van Bashan, die tot het overblijfsel van de Refaïeten behoorde en in Ash'tarot en Ed're'i woonde!"* (Herziene Statenvertaling). **Surinaams:** *"A di fu tu kownu ben de Og, a kownu fu Basan. A ben de wan fu den laste Refaitisma èn a ben libi na den foto Astarot nanga Edrei!"* (nieuwe vertaling). *"Moro fara, den ben wini a kondre fu Og, a kownu fu Basan, wan fu den presi pe den langaman ben tan ete, disi ben libi na Astarot nanga Edrei!"* (oude vertaling). Het Boek: *"Koning Og van Bashan, één van de laatste Reuzen, woonde in Ash'tarot*

en Ed're'î!" Op de Golanhoogten, ongeveer 80 km vanaf Damascus en zo'n 16 km ten oosten van de oostelijke kust van het Meer van Tiberias, is een oeroud megalithisch monument in de vorm van een steenkring te vinden dat opvallend veel weg heeft van Stonehenge: גִּלְגַּל רֵפְאִים Gil'gal Refa'im ofwel in het Nederlands: 'Cirkel van de Refaïeten'. Dit spiraalvormige bouwwerk is net als Stonehenge gedateerd op ongeveer 5000 jaar oud en telt meer dan 42.000 ton aan basaltblokken die in cirkels zijn gerangschikt. In de omgeving van het monument zijn tot op heden zo'n 8.500 dolmens ontdekt, dit zijn hunebedachtige steenhopen. De Gil'gal Refa'im is voor zover ik weet het enige megalithische monument van zijn soort dat tot dusverre in het hele Midden Oosten is ontdekt. In verband met de naam wordt Gil'gal Refa'im als vanzelfsprekend geassocieerd met reuzen omdat volgens de TeNach het oervolk van Bashan, de Refaïeten, een volk van reuzen was. Men gaat er daarom van uit, dat Gil'gal Refa'im door reuzen zou zijn gebouwd en sommigen zijn zelfs van mening dat Og, de koning van Bashan, die zelf ook een Refaïet was, daar werd begraven.

De רֵפְאִים Refa'im [Refaïeten] worden in de Bijbel omschreven als reuzen, want zij stonden bekend om hun uitzonderlijke lengte, sterkte en kracht, maar in alle moderne Hebreeuwse woordenboeken die ik in mijn boekenkast heb staan, wordt dit woord רֵפְאִים Refa'im in de mannelijke meervoudsvorm echter niet met 'reuzen' vertaald, maar met 'geesten' en 'spoken'. Ook in תהלים Tehilim [Psalmen] 88:11 en ישעיהו Yeshayahu [Jesaja] 26:14 worden de geesten van de doden en schimmen רֵפְאִים Refa'im genoemd. Interessant! Ergens klopt het natuurlijk wel, want de reuzen zijn er niet meer, maar hun kwaadaardige geest lijkt daar in die hele regio nog steeds rond te hangen... In de Nederlandse Bijbels wordt רֵפְאִים Refa'im soms letterlijk vertaald met 'reuzen', maar vaker vinden we de vernederlandste benaming 'Refaïeten'. Zoals ik hierboven reeds heb opgemerkt, was ook Koning Og van Bashan een Refaïet. Gezien de enorme afmetingen van zijn rustbank schat men dat Og zelf ongeveer 4 meter lang moet zijn geweest, hetgeen wij kunnen afleiden uit de volgende tekst: *"Alleen Og, de koning van Bashan, was overgebleven als laatste der Refaïeten; zie, zijn rustbank was een rustbank van ijzer; zij staat immers in Raba der Amonieten. Negen el is zij lang en vier el breed naar de gewone el."* (דברים D'varim [Deuteronomium] 3:11, NBG). Groot Nieuws Bijbel: *"Koning Og van Bashan was de laatste van de Refaïeten. Hij had een sarcofaag van basalt. Deze was vier en een halve meter lang en twee meter breed; hij bevindt zich nog in Raba, de hoofdstad van Amon."* Surinaams: *"Kownu Og fu Basan ben de a laste bakapikin fu den Refaitisma. A ston kisi ini san a beri ben meki fu basaltston. A langa sowan fo meter èn a bradi sowan tu meter. A de fu si ini Raba, a moro prenspari foto fu Amon!"* (nieuwe vertaling). *"Bikasi Og nomo ben libi abra fu den langaman; en bedi den ben meki fu isri, a no de na ini Raba fu den Amoniti suma? A ben de tin-na-dri nanga afu futu langa en siksi futu bradi!"* (oude vertaling). Tot zover de Bijbelse verslagen over het reuzengeslacht der Refa'im [Refaïeten].

De verovering van Bashan

Evenals de Edomieten weigerden ook de Emorieten en de Refaïeten om het volk Israël door hun land te laten trekken op hun tocht naar het Beloofde Land. Omdat de Edomieten echter hun bloedverwanten waren als nakomelingen van Ezav respecteerde Moshe hun keuze en nam een omweg, waarbij ze ook de Moabieten en de Amonieten niet lastig vielen, want ook zij waren als nakomelingen van Lot immers bloedverwanten. De Israëlieten trokken om Edom heen en dan verder door de woestijn die ten oosten van Moav [Moab] ligt tot aan de Arnon, die de grens tussen Moav en het gebied van de Emorieten vormt. Daar moesten de Israëlieten nu wel doorheen, want een andere route was geen optie. Wat nu? In de Tora lezen wij hierover het volgende: *"Israël stuurde gezanten naar koning Sichon van de Emorieten met deze boodschap: Sta ons toe door uw land te trekken. We zullen niet door uw akkers en wijngaarden gaan en we zullen geen water uit bronnen drinken. Zolang we ons in uw gebied bevinden, zullen we de Koninklijke Hoofdweg volgen. Maar Sichon weigerde Israël doortocht te verlenen, hij verzamelde zijn troepen en trok de woestijn in, Israël tegemoet. Bij Yahatz viel hij hen aan. Maar de Israëlieten versloegen hem en veroverden zijn land, van de Ar'non tot aan de Yabok, die de grens vormde met de Amonieten en waarlangs versterkingen lagen. Israël nam alle steden van de Emorieten in en ging er wonen, ook in Chesh'bon en de omliggende dorpen."*

Chesh'bon was de hoofdstad van de Emoritische koning Sichon!" (בְּמִדְבָּר B'mid'bar [Numeri] 21:21-26, NBV). **Surinaams:** "Dan Israel seni boskopuman go na Sikon, a kownu fu den Amoritisma. Den ben mus aksi taki: Tangitangi, gi wi primisi fu hari psa ini yu kondre. Wi no sa beni dan wi waka psa ini den gron noso den droifidyari fu yu. Wi no sa dringi watra fu den peti fu yu. Wi sa tan tapu a bigi pasi te leki wi psa a kondre fu yu. Ma Sikon no ben wani fu Israel psa ini a kondre fu en. A kari a heri legre fu en kon na wan dan a hari go miti Israel ini a dreisabana dan den begin feti nanga Israel na Yahas. Ma den Israelitisma kiri den ini a feti dan den teki a kondre fu den abra fu a Arnonliba te go miti a Yabokliba. A liba disi ben e prati a kondre fu den Amoritisma nanga di fu den Amonitisma. Ma a sei fu den Amonitisma ben tranga fu teki abra. Den Israelitisma teki ala den foto fu den Amoritisma abra dan den go libi na ini den. Srefi ini Hesbon nanga ala den dorpu fu en. Hesbon ben de a foto pe Sikon, a kownu fu den Amoritisma ben e tan!" Een deel van de Israëlieten vestigde zich dus in het gebied van de Emorieten, dat in de profetie van יִרְמְיָהוּ Yir'm'yahu [Jeremia] 50:19 Gil'ad [Gilead] genoemd wordt, in Jordanië. Het toenmalige Chesh'bon is het huidige Tall Hisbān, niet ver van de berg Nebo.

Toch ook de Refaïeten volgden het voorbeeld van de Emorieten door de Israëlieten vijandig te bejegenen: "Daarna trokken ze verder in de richting van Bashan, en koning Og van Bashan trok tegen hen ten strijde. Hij rukte met zijn voltallige leger op naar Ed're'i [Edrei]. Maar de Eeuwige zei tegen Moshe: Je hoeft niet bang voor hem te zijn, want Ik lever hem aan je uit, met heel zijn leger en zijn land. Doe met hem hetzelfde wat je gedaan hebt met Sichon, de koning van de Emorieten, die in Chesh'bon zetelde. De Israëlieten versloegen hem en zijn zonen en ook zijn hele leger, tot de laatste man, en namen zijn land in bezit!" (בְּמִדְבָּר B'mid'bar [Numeri] 21:33-35, NBV). **Surinaams:** "Baka dati den drai dan de hari go na a sei fu Basan. Ne Og a kownu fu Basan hari kon miti den nanga a heri folku fu en fu feti nanga den na Edrei. Ma Masra taigi Moses taki: No frede en, bika Mi o gi en, en heri folku nanga a kondre fu en abra ini yu makti. Yu o du a srefi sani nanga en, leki fa yu du nanga Sikon, a kownu fu den Amoritisma di ben e libi na Hesbon. Dan so den fon Og, den manpikin fu en nanga a heri folku fu en. Den fon den te na a laste man, dan den teki a kondre fu en abra!"

Ed're'i, de grensstad, waar het leger van de Refaïeten werd verslagen, wordt tegenwoordig geïdentificeerd met de stad Dar'ā in Syrië. Het is in dit verband belangrijk te onthouden, dat de Israëlieten niet de intentie hadden om de Emorieten en de Refaïeten aan te vallen en hun land te veroveren. Ze vroegen netjes en bescheiden om slechts door hun land te mogen trekken en niet van de gebaande weg af te wijken, meer niet. Dat de koningen Sichon en Og hun legers bij elkaar riepen om daarmee de Israëlieten op afstand te houden is op zich niet erg, als ze slechts een observerende houding hadden aangenomen. Ze rukten echter tegen hen ten strijde en vielen hen aan, en dat was hun grootste fout! Als ze dat niet hadden gedaan, dan zouden de Israëlieten hen verder met rust hebben gelaten.

De Eeuwige wist uiteraard al lang van tevoren dat deze beide volken zich tegenover Israël vijandig zouden opstellen en dat Zijn volk hen zou verslaan en hun land in bezit zou nemen. Dat blijkt heel duidelijk uit de toespraak, die Moshe vlak voor de intocht in het Beloofde Land heeft gehouden aan de oostkant van de Jordaan: "Veertig jaar na het vertrek uit Egypte, op de eerste dag van de elfde maand, sprak Moshe het volk van Israël toe zoals de Eeuwige hem had opgedragen. Dat gebeurde nadat hij Sichon, de koning van de Emorieten, die in Chesh'bon zetelde, had verslagen, alsook koning Og van Bashan, die zetelde in Ash'tarot en Ed're'i. Aan de overkant van de Yarden [Jordaan], in Moav, begon Moshe het volk te onderrichten, duidelijk en uitvoerig: De Eeuwige, onze G'd, heeft bij de Chorev [Horeb] tegen ons gezegd: Jullie zijn nu lang genoeg bij deze berg gebleven. Breek het kamp op en trek naar het bergland van de Emorieten en naar het gebied van de naburige volken: de Jordaanvallei, het bergland, het heuvelland, de Negev en de kuststrook - de gebieden van de Kanaänieten - en de Libanon tot aan de grote rivier de Eufraat. Heel dat gebied schenk Ik jullie! Trek het binnen en neem het in bezit, want dat is het land dat de Eeuwige jullie voorouders Av'raham [Abraham], Yitz'chaq [Isaak] en Ya'aqov [Jakob] en hun nageslacht onder ede heeft beloofd!" (דְּבָרִים D'varim [Deuteronomium] 1:3-8, NBV). **Surinaams:** "Fotenti yari baka di den kmoto ini Egipiti, Moses taigi den sma fu Israel ala den sani di Masra ben taigi en fu taigi den. A du disi tapu a fosi dei fu a di fu erfu mun. Fosi Moses ben taki nanga a folku, a ben wini a feti nanga Sikon, a kownu fu den Amoritisma, nanga Og, a kownu fu Basan. Sikon ben e libi na Hesbon. Og ben e libi na

Astarot nanga Edrei. Moses bigin leri a folku den a wèt disi di ben de ete ini a kondre fu Moab, fosi den ben koti a Yordanliba abra. A taigi den taki: Masra, a Gado fu unu, taigi wi na a bergi Horeb taki: Un tan langa nofo na a bergi disi. Un broko a kampu dan un hari go moro fara. Un hari go na a bergi pe den Amoritisma e tan. Un hari go tu na den tra folku di e libi ini a Yordandal, tapu den bergi, na den tra bergibergi pisi, ini a sabana nanga na sekanti. Dati na a kondre fu den Kananitisma. Un hari go tu na a Libanonbergi te go miti a bigi liba di den e kari Euftrat. Luku, Mi poti a kondre disi fu un teki en. So un hari go ini a kondre dan un teki a kondre abra. Na a kondre disi Masra ben pramisi èn A ben sweri gi den afo fu unu, Abraham, Isak nanga Yakob, taki A bo gi a kondre na den nanga den bakapikin fu den!”

Moshe refereerde daarmee aan de belofte in בְּרֵאשִׁית B'reshit [Genesis] 15:18-21, waar geschreven staat: “Die dag sloot de Eeuwige een verbond met Av’ram [Abram]. Dit land, zei Hij, geef Ik aan jouw nakomelingen, van de rivier van Egypte tot aan de grote rivier, de Eufraat: het gebied van de Kenieten, Kenizieten en Kadmonieten, de Hethieten, Perizieten en Refaïeten, de Emorieten, Kanaänieten, Girgasieten en Jebusieten!” **Surinaams:** “Tapu a fasi dati Masra sroto wan ferbontu nanga Abram. A taigi en taki: Mi sa gi den bakapikin fu yu a kondre disi, kmoto fu a liba fu Egipte go te na a bigi Euftratliba. A kondre fu den Kenitisma, den Kenisitisma, den Kadmonitisma, den Hetitisma, den Perisitisma, den Refaitisma den Amonitisma, den Kananitisma, den Girgasitisma nanga den Yebusitisma!”

In hoofdstuk 2 gaf Moshe een nauwkeurig verslag over de verovering van Sichon's koninkrijk en daarna in hoofdstuk 3 over de strijd tegen het schrikwekkende leger van de reuzenkoning: “We veranderden van richting en trokken - noordwaarts - in de richting van Bashan. Og, de koning van Bashan, trok tegen ons op, hij met heel zijn strijdmacht, om bij Ed're'i de strijd aan te binden. Maar de Eeuwige zei mij: Wees niet bang voor hem, want Ik geef hem en heel zijn strijdmacht en heel zijn land aan jullie over en jullie zullen met hem net zo doen als jullie met Sichon, de Emoritische koning die in Chesh'bon woonde, gedaan hebben. Zo gaf de Eeuwige, onze G'd, ons ook Og, de koning van Bashan met heel zijn krijgsmacht in handen en we versloegen hem tot we niemand overlieten. In die zelfde tijd veroverden we al zijn steden, er was niet één vesting die we niet van hem afnamen: zestig steden, heel de streek Ar'gov, het koninkrijk van Og in Bashan. Dat waren allemaal versterkte steden met hoge muren met poorten en grendels, niet eens meegerekend de zeer vele open steden. We verklaarden hen tot bangoed zoals we dat bij Sichon, de koning van Chesh'bon, hadden gedaan, de ban leggend op iedere stad met mannen, vrouwen en kinderen. Al het vee en de buit in de steden plunderten we voor onszelf. Zo onttrokken we in die tijd uit de macht van de twee Emoritische koningen het land dat in het Transjordanse ligt, van het stroomgebied van de Ar'non tot aan de Cher'mon - de Sidoniërs noemden de Cher'mon Sir'yon [pantser] en de Emorieten noemden hem Senir [sneeuwberg]. Alle steden van de hoogvlakte, heel Gil'ad en heel Bashan tot Sal'cha en Ed're'i, de steden van het koninkrijk van Og in Bashan. Alleen maar Og, de koning van Bashan, was overgebleven van de rest van de reuzen. Ja, zijn ijzeren bed staat immers in Raba, de hoofdstad van de Amonieten, negen el lang en vier el breed volgens de el van armslengte!” (דְּבָרִים D'varim [Deuteronomium] 3:1-11, Dasberg-vertaling). **Surinaams:** “Baka dati un drai dan un hari go na a sei fu Basan. Ne Og, a kownu fu Basan, hari kon miti unu, fu feti nanga unu na Edrei. En nanga a heri folku fu en. Ma MASRA taigi mi taki: “No frede gi en, bika Mi e gi en, en heri folku nanga a kondre fu en abra ini un makti. Un sa du a srefi nanga en leki fa un du nanga Sikon, a kownu fu den Amoritisma, di ben e libi na Hesbon.” Dan MASRA, un Gado, gi Og, a kownu fu Basan, nanga en heri folku, abra ini un makti tu. Un fon den èn un kiri den te na a laste man. No wan sma no tan na libi. Ala den foto fu en un teki abra. No wan foto no ben de di wi no teki abra. Un teki ala siksitenti foto di ben de ini a kontren fu Argob, pe kownu Og ben de na makti ini Basan. Ala den foto disi ben de tranga foto nanga hei skotu, bigi doro nanga greni. Moro fara wan lo pikinpikin dorpu ben de tu. Un broko den foto èn un kiri ala sma leki fa un du nanga Sikon, a kownu fu Hesbon. Ala foto un broko èn un kiri man, uma nanga pikin. Ma ala den kaw, skapu nanga krabita nanga den gudu fu den foto wi tyari gwe fu hori gi unsrefi. Na so un puru a heri kontren na a anu fu den tu Amoritikownu. Dati na a kontren di didon na a tra sei fu a Yordanliba, bigin na a Arnonliba te go miti a Hermonbergi. A Hermonbergi den sma fu Sidon ben e kari Siryonbergi. Den Amoritisma ben e kari en Senirbergi. Na ini a kontren disi yu ben abi ala den foto di ben den tapu den hei plata presi, heri Gilead nanga Basan te kon miti Salka nanga Edrei, sobun a heri kontren pe kownu Og fu Basan ben de na makti leki kownu.

Kownu Og fu Basan ben de a laste bakapikin fu den Refaitisma. A ston kisi ini san a beri ben meki fu basaltston. A langa sowan fo meter èn a bradi sowan tu meter. A de fu si ini Raba, a moro prenspari foto fu Amon!"

Bij het lezen van dit verslag moest ik meteen denken aan een epische veldslag van mensen tegen angstaanjagende reusachtige gedachten zoals orks, want in diverse vertalingen zoals in de zojuist geciteerde Joodsorthodoxe Chumash-vertaling van Dasberg worden de Refaïeten immers reuzen genoemd. Vandaar dat de Eeuwige Moshe in vers 2 moed moest inspreken en hem geruststellend verzekerde, dat hij niet bang voor de reuzenkoning hoefde te zijn, want Hij zou hem en zijn hele leger aan hem uitleveren. En zo gebeurde het.

Bashan, het erfdeel van de halve stam M'nashe [Manasse]

De laatste reuzenkoning Og werd door Moshe [Mozes] evenals koning Sichon verslagen en hun landen aan de Israëlieten als erfdeel gegeven gelijk geschreven staat: *"Daarop gaf Moshe aan de Gadieten en de R'uvenieten [Rubenieten] en aan de helft van de stam M'nashe [Manasse], de zoon van Yosef [Jozef], het rijk van koning Sichon van de Emorieten en het rijk van koning Og van Bashan, alle steden binnen de landsgrenzen en al het gebied rondom die steden!"* (במדבר B'mid'bar [Numeri] 32:33, NBV). **Surinaams:** *"Dan Moses gi den bakapikin fu Gad, den di fu Ruben nanga afu fu a lo fu Manase, a manpikin fu Yosef, a kondre fu Sikon, a kownu fu den Amoritisma nanga a kondre fu Og, a kownu fu Basan, nanga ala den foto nanga gron fu den kondre disi!"*

Dit wordt in דברים D'varim [Deuteronomium] 3:12-14 door Moshe bevestigd: *"Wij hebben dat land in bezit genomen, en ik heb het gebied met alle steden vanaf Aro'er op de rand van het Ar'nondal tot halverwege het bergland van Gil'ad [Gilead] toegewezen aan de stammen R'uven [Ruben] en Gad. De rest van Gil'ad en heel Bashan, het rijk van Og, het hele gebied van Ar'gov [Argob], heb ik aan de helft van de stam M'nashe [Manasse] toegewezen. Heel Bashan wordt ook wel het land van de Refa'im [Refaïeten] genoemd. Ya'ir [Jair], een nakomeling van M'nashe, veroverde het gebied van Ar'gov tot aan de grens met Geshur en Ma'acha en noemde Bashan de 'Dorpen van Ya'ir', naar zichzelf, en zo heet het tot de dag van vandaag!"* (NBV-vertaling). **Surinaams:** *"Disi ben den a kondre di un teki a pisten dati abra. A pisi di e bigin na a foto Arower di didon na a Amonliba nanga afu fu den bergi fu Gilead nanga den foto, mi gi na den bakapikin fu Ruben nanga Gad. A tra afu fu den bergi fu Gilead nanga heri Basan, a kontren fu kownu Og, nanga a heri kontren fu Argob, mi gi na afu fu a lo fu Manase. A heri Basan den e kari a kondre fu den Refaitisma tu. Yair, wan bakapikin fu Manase, ben teki a heri kontren fu Argob abra, te kon miti a kontren fu den Gesuritisma nanga den Maakatitisma. Dan a gi a kontren Basan en eigi nen. A kari den: 'den dorpu fu Yair'. Te leki tide den e tyari a nen disi!"* Het woord "dorpen" is natuurlijk een understatement, want in vers 4 van ditzelfde hoofdstuk wordt immers over 60 versterkte steden met hoge muren gesproken! Tot op heden treft men in het hele gebied van Ar'gov, het huidige al-Lajā, ruïnes van deze oude steden aan.

Bij de opsomming van de gebieden in het Beloofde Land, die door Y'hoshua [Jozua] waren veroverd, werden ook de Overjordanse gebieden genoemd, die zij reeds voor het oversteken van de Jordaan in bezit hadden genomen: *"De Israëlieten veroverden eerst het gebied ten oosten van de Jordaan, van het Ar'nondal tot aan de Cher'mongebergte met oostkant van de Jordaanvallei. Zij versloegen de twee volgende koningen: koning Sichon van de Emorieten, die in Chesh'bon zetelde. Hij heerste vanaf Aro'er aan de rand van het Ar'nondal, beter gezegd, vanaf de middenloop van de Ar'non, tot aan het dal van de Yabok, dat de grens met het land van de Amonieten vormde. Zijn gebied omvatte de ene helft van Gil'ad [Gilead] en dat deel van de Jordaanvallei dat zich vanaf de oostkant van het Meer van Kineret uitstreckte tot aan de oostkant van de Zoutzee, ofwel de Dode Zee, tot aan Beit Hayeshimot. Verder liep het in zuidelijke richting tot aan de rotskloven van de Pis'ga, die een natuurlijke grens vormden. En koning Og van Bashan, die nog van de Refaïeten afstamde (Het Boek: één van de laatste reuzen) en in Ash'tarot en Ed're'i zetelde. Hij heerste over het Cher'mongebergte, Sal'cha en heel Bashan tot aan de gebieden Geshur en Ma'acha, en verder over de andere helft van Gil'ad tot aan het gebied van koning Sichon uit Chesh'bon. De Israëlieten hebben deze twee koningen verslagen onder aanvoering van Moshe, de dienaar van de Eeuwige. Moshe gaf hun gebieden in bezit aan de stammen R'uven [Ruben] en Gad en de eerste helft van de stam M'nashe*

[Manasse]!” (יְהוֹשׁוּעַ Y’hoshua [Jozua] 12:1-6, NBV). **Surinaams:** “Disi na den kownu di den Israelitisma ben wini èn den ben teki a kontren fu den abra na oostsei fu a Yordanliba, fu a Arnonliba te go miti a Hermonbergi nanga a heri oostsei fu a Yordandal: A fosi kownu ben de Sikon, a kownu fu den Amoritisma, di ben e libi na Hesbon. A kontren fu en ben e begin na Arower na sei a Arnonliba, a ben e waka mindrisei fu a Arnonliba, nanga afu fu Gilead te go miti a Yabokliba, pe a kontren fu den Amonitisma e begin. Moro fara a pisi fu a Yordandal di e waka fu a oostsei fu a meer fu Kineret go na a oostsei fu a Sowtuse, di den e kari a Dedese tu, te go miti Bet-Hayesimot. Na a zuidsei a kontren ben e waka te go miti a futu fu a Pisgabergi. A di fu tu kownu ben de Og, a kownu fu Basan. A ben de wan fu den laste Refaitisma èn a ben libi na den foto Astarot nanga Edrei. Og ben de kownu abra a Hermonbergi, Salka nanga heri Basan, te go miti a kontren fu Gesur nanga Maaka. Moro fara abra a tra afu fu Gilead te go miti a kontren fu kownu Sikon fu Hesbon. Moses, a knekti fu Masra, nanga den Israelitisma ben wini den tu kownu disi. Baka dati Moses gi a kontren fu den na a lo fu Ruben, Gad nanga a afu lo fu Manase, leki den eigi tanpresi!”

Toen Y’hoshua [Jozua] op hoge leeftijd was gekomen, zei de Eeuwige tegen hem, dat hij het land door loting aan de Israëlieten moest toewijzen: “Verdeel het daarom in gebieden voor de negen overgebleven stammen en de tweede helft van de stam M’nashe. De stammen R’uven en Gad en de eerste helft van de stam M’nashe hadden reeds het grondgebied ontvangen dat Moshe, de dienaar van de Eeuwige, hun ten oosten van de Jordaan had toegewezen. Het liep vanaf de stad Aro’er aan de rand van het Ar’nondal, beter gezegd, vanaf de stad die in het dal zelf ligt, tot aan het land van de Amonieten en omvatte de hele hoogvlakte van Medeva en Divon, met alle steden van koning Sichon van de Emorieten, die in Chesh’bon heerste. Verder omvatte het Gil’ad en de gebieden Geshur en Ma’acha, het hele Cher’mongebergte en heel Bashan tot aan Sal’cha; kortom, het hele rijk van koning Og uit Bashan, die in Ash’tarot en Ed’re’i heerste en nog van de Refaïeten afstamde (Het Boek: Koning Og was één van de laatste overlevenden van de reuzen). Moshe had de Emorieten verslagen en uitgeroeid. Maar Israël roeide de Geshurieten en de Ma’achatiëten niet uit, zodat deze volken in hun midden bleven wonen, tot op de dag van vandaag!” (יְהוֹשׁוּעַ Y’hoshua [Jozua] 13:7-13, NBV).

Surinaams: “Sorgu wawan taki yu fringi a lot fu prati en gi Israel, leki fa Mi komanderi yu. Yu mus prati en gi den neigi lo di tan abra nanga a tra afu lo fu Manase. A lo fu Ruben, a di fu Gad nanga a afu lo fu Manase ben kisi wan kontren fu densrefi. Moses, a knekti fu Masra, ben gi den a kontren dati na a oostsei fu a Yordanliba. Dati ben de a kontren fu a foto Arower na sei a Arnonliba, a ben e waka mindrisei fu a Arnonliba, a heri hei kontren fu Medeba go miti Dibon, ala den foto fu Sikon, a kownu fu den Amoritisma, di ben e libi na Hesbon, te go miti a kontren fu den Amonitisma. Moro fara Gilead, a kontren fu den Gesuritisma nanga den Maakatitisma, a heri Hermonbergi nanga heri Basan, go te na Salka. Sosrefi a heri kondre fu kownu Og fu Basan, di ben e tiri Astarot nanga Edrei. Og ben de a laste fu den Refaitisma. Moses ben wini a folku dati èn yagi den gwe. Ma den Israelitisma no ben man yagi den Gesuritisma nanga den Maakatitisma gwe fu den tanpresi. Dat’ meki den folku dati e libi mindri den Israelitisma te tide!” Uit dit verslag blijkt duidelijk, dat de gebieden Ma’acha en Geshur in de Golanhoogten samen met Bashan en de de noordelijke helft van Gil’ad bij elkaar één geheel vormden als erfdeel van de halve stam M’nashe [Manasse]. De belangrijkste steden van Bashan waren Ash’tarot, het huidige Tall Ashtara, en Ed’re’i, het huidige Dar’ā, de beide steden waar koning Og paleizen had, Sal’cha, het huidige Salkhad en Golan, het huidige Saham al-Jawlān.

Golan, de levietenstad en vrijstad in Bashan

Golan, de stad die aan de nabijgelegen hoogvlakten haar naam verleende, en Ash’tarot, de voormalige hoofdstad van Bashan, waren twee van de 48 steden, die de Israëlieten volgens בְּמִדְבָּר B’mid’bar [Numeri] 35:1-15 van het gebied dat ze als eigendom hadden ontvangen, aan de Levieten moesten afstaan, Golan was tevens de meest noordelijke van de drie vrijsteden ten oosten van de rivier de Jordaan overeenkomstig vers 14 van hetzelfde hoofdstuk. Zij gaven daarmee gehoor aan de opdracht van de Eeuwige: “De Israëlieten gaven aan de Levitische families die van Ger’shon afstamden de volgende steden van de eerste helft van de stam M’nashe: Golan in Bashan, een vrijplaats ter bescherming tegen bloedwrekers, en Ash’tarot. Twee steden, beide met de omliggende weidegronden!” (יְהוֹשׁוּעַ Y’hoshua [Jozua] 21:27, NBV).

Surinaams: “Disi na den foto di a afu lo fu Manase gi na den famiri fu den Lefitisma di ben de bakapikin fu Gerson: Golan ini Basan nanga den weigrón fu en. Golan ben de wan fu den foto pe wan sma ben kan lowe go te a ben kiri wan trawan sondro espresi. Moro fara Astarot nanga den weigrón fu en. Dati ben de tu foto!” en: “De nakomelingen van Ger’shon kregen van de oostelijke helft van de stam M’nashe: Golan in Bashan en Ash’tarot, elk met omliggende weidegronden.” (אֵלֶּף דִּבְרֵי הַיָּמִים Div’rei haYamim alef [1 Kronieken] 6:56, NBV). **Surinaams:** “Fu a lo fu Manase di ben e libi na oostsei, den bakapikin fu Gerson kisi den foto Golan nanga den weigrón fu en ini Basan nanga a foto Astarot nanga den weigrón fu en!”

Bashan ten tijde van de koningen van Israël

Toen Sh’lomo [Salomo], de zoon van David, als koning over heel Israël regeerde (970-930 v.G.T.), was Bashan een welvarende provincie van zijn koninkrijk: “Sh’lomo had in Israël twaalf stadhouders aangesteld. Zij moesten om beurten één maand per jaar in het levensonderhoud van de koning en zijn hofhouding voorzien. [...] Ben Gever was stadhouder in Ramot in Gil’ad; onder zijn gezag vielen ook ‘de dorpen van Ya’ir’, een nakomeling van M’nashe, eveneens in Gil’ad, en het gebied van Ar’gov in Bashan; in deze streek lagen zestig grote, ommuurde steden met poorten met bronzen grendels. [...] Gever, de zoon van Uri, was stadhouder in Gil’ad, het land dat aan koning Sichon van de Emorieten en koning Og van Bashan had toebehoord; hij was daar de enige stadhouder!” (אֵלֶּף מַלְכִּים M’lachim alef [1 Koningen] 4:7, 13 en 19, NBV).

Surinaams: “Moro fara Salomo ben poti twarfu komsarsi tu abra a heri kondre, di ben mus sorgu gi a nyanyan fu kownu nanga den sma fu en. Ala mun wan fu den ben mus sorgu taki a tyari nyanyan go na a kownu-oso. [...] Ben-Geber, ben de komsarsi fu Ramot ini Gilead, ma a ben tiri den dorpu fu Yair, a manpikin fu Manase, ini Gilead tu, nanga a kontren fu Argob na ini Basan. A kontren dati ben abi siksitenti bigi foto nanga skotu, di ben abi bun bigi doro nanga kopro greni. [...] Geber, a manpikin fu Uri, ben de komsarsi fu a kontren Gilead pe kownu Sikon fu den Amoritisma nanga kownu Og fu Basan ben de na makti fosi. Na en wawan ben de komsarsi drape!” Ben Gever (niet te verwarren met Ben G’vir!) was dus de stadhouder ofwel de gouverneur over heel Bashan en het noordelijkste gedeelte van Gil’ad. Zijn vader was in dezelfde functie aangesteld over de rest van Gil’ad. Zo waren vader en zoon elk één maand lang verantwoordelijk voor de voedselleveringen vanuit de overjordaanse rijkssdelen voor de hofhouding.

Tijdens de regering van Yehu (841-814 v.G.T.), die weliswaar een eind had gemaakt aan de verering van Ba’al in Israël, maar de gouden kalveren in Beit El [Bethel] en Dan ongemoeid liet, die een gruwel in G’ds ogen waren, werden Bashan en Gil’ad door Chaza’el [Hazaël], de koning van Aram, veroverd, die in Damascus zetelde: “In die tijd begon de Eeuwige het grondgebied van Israël in te perken. Chaza’el [Hazaël] veroverde op de Israëlieten het hele gebied ten oosten van de Jordaan: heel Gil’ad, het stamgebied van Gad, R’uven en M’nashe, vanaf Aro’er aan de Ar’non, en behalve Gil’ad ook Bashan!” (בֵּת מַלְכִּים M’lachim bet [2 Koningen] 10:32-33, NBV). **Surinaams:** “A pisten dati Masra ben begin meki Israel kon moro pikin. Kownu Hasael fu Aram, ben wini den Israelitisma en teki a heri kontren abra na oostsei fu a Yordanliba. Dati na a kontren fu Gilead, a kontren fu a lo fu Gad, a kontren fu a lo fu Ruben nanga di fu Manase, begin fu Arower na a Armonkriki. Boiti Gilead Hasael teki Basan abra tu!” Daar oefende Chaza’el vervolgens een schrikbewind uit, ook na de dood van Yehu, die in het overgebleven deel van Israël ten westen van de Jordaan door zijn zoon Yeho’achaz [Joachaz] werd opgevolgd, die echter een slechte koning was en volhardde in zondige praktijken. Daarom liet de Eeuwige het toe, dat de Arameeërs ook de rest van Israël gingen teisteren. In בֵּת מַלְכִּים M’lachim bet [2 Koningen] 13:22 en 23 lezen wij hierover: “Koning Chaza’el van Aram had Israël gedurende de hele regeringsperiode van Yeho’achaz onderdrukt. Maar de Eeuwige was de Israëlieten genadig!” **Surinaams:** “A heri ten di Yoakas ben de na makti, kownu Hasael fu Aram ben e pina den Israelitisma. Ma Masra sori den a bun-ati fu En fu di A ben e sari den!”

Na Chaza’els dood werden echter alle steden in de overjordaanse gebieden Bashan en Gil’ad alsook in de gebieden ten westen van de Jordaan door de Israëlieten heroverd: “Yoash [Joas], de zoon van Yeho’achaz, heroverde op Ben Hadad [Benhadad], de zoon van Chaza’el, de steden die de vader van Ben Hadad in de oorlog op Yeho’achaz veroverd had. Driemaal

bracht hij hem een nederlaag toe en hij heroverde de steden voor Israël!" (מלכים ב) M'lachim bet [2 Koningen] 13:25, NBV). **Surinaams:** "Di kownu Hasael fu Aram dede, en manpikin Benhadad teki en presi leki kownu. Yoas, a manpikin fu Yoakas, puru den foto baka na Benhadad anu, di Hasael, a p'pa fu Benhadad ben wini ini feti fu Yoakas. Yoas wini en dri leisi, èn a teki den foto fu Israel abra baka!" De zoon van Yoash [Joas] zette de heroveringen van zijn vader voort: "Yarov'am [Jerobeam] herstelde de grens van Israël, van L'vo Chamat [de Hamatpas in het noorden] tot aan de Zoutzee, zoals de Eeuwige, de G'd van Israël, had voorzegt bij monde van zijn profeet Yona [Jona], de zoon van Amitai, uit Gat haChefer!" (מלכים ב) M'lachim bet [2 Koningen] 14:25, NBV). **Surinaams:** "A teki ala den presi fu Israel abra baka, fu a pasi di e go na Hamat, te go miti a Dede se. Masra, a Gado fu Israel, ben meki en knekti, a profeti Yona, a manpikin fu Amitai fu Gat-Hakefer, taki a sani disi na fesi kba!" Yoash (798-782 v.G.T.) en zijn zoon Yarov'am (782-753 v.G.T.) waren de laatste koningen van Israël, die Bashan in handen hadden.

Ondanks deze zegen, dat de grenzen van Israël weer in ere hersteld waren, deden Yarov'am en al zijn opvolgers wat slecht is in de ogen van HaShem en daarom maakte Tiglat-Pileser III (745-727 v.G.T.), de machtige koning van Assyrië, een einde aan de Israëlitische heerschappij over Bashan, Geshur, Ma'acha en Gil'ad en voegde al deze overjordaanse gebieden toe aan het Assyrische rijk. In het jaar 722 v.G.T. was het geduld van de Eeuwige definitief op en maakte een abrupt einde aan de afgoderij van Zijn volk! Het noordelijke rijk Israël ten westen van de Jordaan werd in dat jaar door de Assyrische koning Salmanassar V en zijn opvolger Sargon II veroverd en het grootste deel van de bevolking in ballingschap weggevoerd.

De overjordaanse stammen, waaronder de bewoners van Geshur en Bashan, werden zoals ik al zei reeds door de vader van Salmanassar V, Tiglat-Pileser III, naar Assyrië gedeporteerd, zoals geschreven staat: "Na verloop van tijd werden R'uven [Ruben], Gad en Oost-M'nashe [Manasse] de G'd van hun voorouders ontrouw en begonnen ze zich af te geven met de goden van de volken die G'd voor hen uit het land had verdreven. Daarom zette de G'd van Israël koning Pul van Assyrië, ook bekend als Tiglat-Pileser, ertoe aan om hen als ballingen weg te voeren. Hij bracht hen naar Chalach, Chabor, Hara en de rivier van Gozan, en daar wonen ze tot op de dag van vandaag." (דברי הימים א) Div'rei haYamim alef [1 Kronieken] 5:25-26, NBV). **Surinaams:** "Afu fu a lo fu Manase ben e libi ini a kontren dati èn den ben furu srefsrefi. Den ben e libi fu Basan, go te na Baal-Hermon, Senir nanga a Hermonbergi. Den edeman fu den famiri ben de: Efer, Yisi, Eliyel, Asriyel, Yirmeya, Hodawya nanga Yakdiyel. Den ben de dyadya fetiman di den sma ben e lespeki leki edeman fu den famiri. Ma baka wan pisten den no ben e dini a Gado fu den afo fu den wawan moro. Den bigin waka baka den gado fu den folku di Gado ben puru na pasi gi den. Dat' meki a Gado fu Israel meki kownu Pul fu Asur, di sma sabi tu leki kownu Tilegatpilneser fu Asur, hari kon dan a tyari den lo fu Ruben, Gad nanga afu fu a lo fu Manase nanga tranga gwe. A tyari den go na Hala, Habor, Hara nanga na a liba fu Gosan. Drape den e libi te leki tide!"

Bashan in de Hellenistische periode

Niet alle Israëlieten werden in ballingschap weggevoerd. Een deel van hen is altijd woonachtig gebleven in de gebieden die voorheen deel uitmaakten van G'ds land, waaronder ook Bashan. Na de terugkeer uit de ballingschap in de tijd van Nehemia en Ezra vestigden zich weer talrijke Israëlieten in deze regio, die later door de Seleuciden werd veroverd. Gedurende het begin van de hellenistische periode behoorden Bashan, Geshur en Ma'acha tot het Seleucidische rijk. Toen vestigden zich daar ook veel Griekse Syriërs. Zij behandelden de vele Joden die in het gebied woonden zeer vijandig.

De bijbelse namen raakten door de hellenisering onder het Griekse bestuur in onbruik, maar waren nog steeds herkenbaar in de nieuwe namen van de vier districten, de regio werd verdeeld: Batanaea, Gaulanitis, Auranitis en Trachonitis. Zo was de naam Batanaea afgeleid van Bashan, Gaulanitis van Golan en Auranitis van Hauran.

Tijdens de jaren van de bekende Makkabeeën-opstand zochten Yehuda haMakabi [Judas Makkabeüs] en zijn broer Yochanan [Johannes] hulp bij de Joden in Bashan. Sinds ca. 100 v.G.T. kwam de regio steeds meer onder invloed van de Nabateeën. In 82 v.G.T. veroverde de Hasmonese koning en hogepriester Y'honatan, beter bekend als Alexander Janneüs (103-76

v.G.T.) Bashan op de Seleuciden en de Nabateeërs en voegde het gebied toe aan het Joodse Hasmonese Rijk.

Bashan in de Romeinse tijd tot op heden

En toen kwamen de Romeinen! Na de verovering van het Hasmonese koninkrijk door de Romeinse generaal Pompeius in het jaar 63 v.G.T. werd Bashan onder de naam Batanaea aanvankelijk onderdeel van de Romeinse provincie Syria, maar werd later door keizer Augustus aan Herodes gegeven, die Joden uit Babylon in het gebied vestigde. Vanaf 23 v.G.T. behoorde Batanaea samen met Auranitis, Trachonitis, Ituraea en Gaulanitis tot het rijk van Herodes de Grote en vervolgens aan Filippus en Agrippa I en II. Na de dood van Agrippa II rond 100 G.T. werd het gebied wederom ingelijfd bij de Romeinse provincie Syria. Tijdens de Byzantijnse periode bleef er een grote Joodse populatie in Bashan bestaan naast de lokale heidenen die daar woonden, totdat de oprukkende moslims het gebied in de 7e eeuw op het Byzantijnse Rijk veroverden. Later werd het hele gebied inclusief Bashan en de Golanhoogten door de Turken veroverd en bleef tot het einde van de Eerste Wereldoorlog deel uitmaken van het Ottomaanse Rijk. Daarna kwam het bij het Franse Mandaatgebied Syrië en uiteindelijk bij het huidige Syrië. Alle Joodse inwoners werden in en na 1948 verdreven of werden vermoord. En nu lezen we opeens, dat Israëlsche troepen na de val van het Assad-regime in deze regio de Syrische grens hebben overschreden en strategische posities hebben ingenomen om de lokale Druzen te beschermen en om terroristische aanvallen te voorkomen. En daarmee is een begin gemaakt met de vervulling van de eeuwenoude profetie, want wij leven nu in profetische tijden!

Conclusie

Laat u zich door de linkse leugenmedia dus niet wijsmaken dat de Israeli's zich onrechtmatig andermans land zouden toe-eigenen, want dat is niet het geval. Wij praten hier over het land dat de Eeuwige aan Zijn volk Israël heeft gegeven, want Hij zelf heeft immers beloofd: *“Ik zal de Israëlieten terugbrengen naar **hun eigen land**. Ze zullen wonen in de vruchtbare gebieden: in het bergland van Karmel en Bashan [Basan], in het bergland van Efrayim [Efraïm], en in Gil'ad [Gilead]!”* (ירמיהו Yir'm'yahu [Jeremia] 50:19, Bijbel in gewone taal). **Surinaams:** *“Èn Mi e tyari a pipel fu Israel go baka na **en kondre**. Den sa nyan den sani di prani tapu Karmelbergi nanga Basanbergi. Den sa nyan te a sari den ini a bergikontren fu Efraim nanga fu Gilead!”* (nieuwe vertaling). *“Èn Mi sa tyari Israel kon agen na **en tanpresi**, èn a sa nyan na tapu Karmel nanga Basan, èn en sili sa feni nofo na tapu a bergi Efraim nanga Gilead!”* (oude vertaling). Amen!

Werner Stauder